

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Obornik, Meïr

5565 [1804/1805]

ן

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622

חרגום אשכנזי

שמואל א דה

ישראל, איבר דיא ערבייטונג דער לאדע
גאטטעס אונד איבער איהרן שוויגער
פאטער אונד גמאהל. (כב) זיא זאנטע
עס זעלבסט: דאזין איזט דיא הערר
ליבקיט פאן ישראל! דען דיא לאדע
גאטטס איזט וועגנענאממען.

מישראל אל הללקח ארון
האלהים ואלחמיה ואישה
(כב) ותאמר גלה כבוד מישראל
כי גלקח ארון האלהים:

ה (א) דיא פלשתיים נאמן אלו
דיא לאדע גאטטעס וועג, אונד
פיהרטן זיא פאן אבן העזר נאך אשדוד.
(ב) היר נאמן דיא פלשתיים דיא לאדע
גאטטעס, בראכטן זיא אין דען טעמפל
דגן'ס, אונד שטעלטן זיא נעבן דגון.
(ג) אלס אס נעכסטען מארגען דיא
אשדודים פריה אויפשטאנדען, דא לאג
דגון פאר ווערטס אויף דער ערדע, פאר
דער לאדע גאטטעס. זיא נאמן איהן
אויף, אונד זעצטן איהן ווידר אן זיינע
שטעללע. (ד) אלס זיא דען מארגען
דרויף

ה (א) ופלשתיים לקחו את
ארון האלהים ויביארו
מאבן העזר אשדודה: (כ) ויקחו
פלשתיים את ארון האלהים
ויבאו אהו בית דגון ויציגו אתו
יצל דגון: (ג) וישכימו
אשדודים ממחרת והנה דגון
גפר לפניו ארצה לפני ארון
יהוה ויקחו את דגון וישבו אתו

למקומו: (ד) וישכימו בבקר

ממחרת

רש"י

באור

כמו אי הנל אחיך. לאמר גלה כבוד,
אין רכזנו לומר שאמרה היא בעצמה כן, אלא
שכטו זאת מקריאתה שס הנער אי כבוד,
זכסוק הסמוך הודיע שהיא בעצמה אמרה
כן בפירוש.

וכן חיוז כ"ז ימלט אי נקי איך נקי: א
הלקה. כמו על הלקה ואין צריך לזוז
מלשון אל למי שודע להבין דברו: אל
הלקה, איטו"רש לאיטרפ"רש
(מקולקל בדפוס, וזכ"י שצדי,
חנווי"ר ליטאיטרפ"ריש, ר"ל חנווער
ל'עטר פרי"ז. Envers l'etre pris.
בל"ח וועגן דעס גענומן זיין) ואל מות
חמיה. ואל הרעה הזאת שמת חמיה
ואישה:

ה (ב) בית דגון, הבית אשר העמידו
להם שם את פסל דגון לאלהים. ואמרו
שקרא כן ע"ש ה' נעשה בדמות דג, וראשו
זכסות ידיו כשל אדם. (ג) וישכימו,
ויבאו אל בית דגון. לפניו, כת"י על
אפיה כלומר כפל על פניו ולא לאחוריו.
(ד) אל המפתח, כמו על, ומפתח היא
האסקופה

ה (ב) אלל דגן. דמות עשו
כדמות דג: (ד) המפתח. איסקופה

מכלל יופי

ה (ב) ויציו, ויעמידו:
(ו) וישמם

(כב) גלה, מלטול השבי;

מִמַּחֲרַת וְהִנֵּה דָגוֹן נָפֵל לְפָנָיו
 אֲרָצָה לְפָנָי אַרְוֵיהוּהָ וְרֹאשׁ
 דָּגוֹן וְשֵׁתִי בַפּוֹת יָדָיו כְּרֹחוֹת
 אֶל־הַמִּפְתָּן רַק דָּגוֹן נִשְׂאָר עָלָיו :
 (ה) עַל־כֵּן לֹא־יִדְרְכוּ כִּהְיֵי דָגוֹן
 וְכָל־הַבָּאִים בֵּית־דָּגוֹן עַל־מִפְתָּן
 דָּגוֹן בְּאֲשֶׁדוֹד עַד הַיּוֹם הַזֶּה :
 (ו) וְהִתְכַבֵּר יְדֵי־יְהוָה אֶל־
 הָאֲשֶׁדוֹדִים וַיִּשְׁמַם וַיַּךְ אֹתָם
 בְּעַפְלָיִם אֶת־אֲשֶׁדוֹד וַיִּתֵּן
 גְּבוּלֵיהָ : (ז) וַיִּרְאוּ אֲנָשֵׁי־
 אֲשֶׁדוֹד בִּי־כֹן וַאֲמָרוּ לֹא־יֵשֵׁב
 אֶרֶץ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ כִּי־
 קִשְׁתָּהּ יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגוֹן
 אֱלֹהֵינוּ : (ח) וַיִּשְׁלְחוּ וַיֹּאסְפוּ
 אֶת־כָּל־סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים אֲלֵיהֶם
 וַיֹּאמְרוּ מַה־נַּעֲשֶׂה לְאַרְוֹן אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַת יֹסֵב אַרְוֹן
 בַּטְּחוּרִים' אֱלֹהֵי

ררויף פֶּרִיָּה אויפשטאנדן , לאג דגון
 ויידר פֶּאָרווערטס אויף דער ערדע , פֶּאָר
 דער לאַדע דעם עוויגען , קאָפּף אונד
 דענדע אַבֶּר אַכגעשלאַגען אויף דער
 שוועללע , נור דאַן פֶּישפֶּערמיגע אַן
 אויחם , בליב גאַנץ . (ה) דאַדער
 טרעטן די־ פריסטר דגון'ס , אונד
 אַללע אין דען טעמפל קאממענדע ,
 ניכט אויף דיא שוועללע דעם דגון , אין
 אשדוד , ביז אויף דיווען טאַג .
 (ו) דיא האַנד (שטראַפֶּע) דעם עוויגען
 לאַג שוועהר אויף דען אשדודים , ער
 ריכטטע פֶּרוויסטונגען אונטער אַיהנן
 אַן , שרלוג זי־ מיט פֶּייכטוואַרצן ,
 אשדוד זאָ וואָהל אַלס דיא אַנגרענצענדע
 פלעצע . (ז) דאַן די־ אויננוואַהנד
 אין אשדוד זאַהן , דאַס עם זאָ צווינג ,
 זאַנטען זי־ : דיא לאַדע דעם ישראיטשען
 גאַטטעם קאַן ניכט בי־א אונם בלייבען ,
 דען זיינע שטראַפֶּע טריפֶּט אונס , אונד
 אונזערן גאַטט דגון , צו האַרט .
 (ח) זיא שיקטען דאַהער הין , כעריפֶּן
 דיא אַבערן דער פלשתים צו זיך , אונד
 שפראַכען : וואָס פֶּאַנגען וויר אַן מיט
 דער לאַדע דעם ישראליטישן גאַטטעם ?
 זיא בעשלאַסן דיא לאַדע נאָך גת ברינגן
 צו

באור

רש"י

האסקיפה התחונה . רק דגון , החלק
 אשר בו כדמו' דג כשאר שלם . (ו) בעפולים ,
 טעם המלה עין בניאור התורה (דברי' כ"ח
 כ"ז) . (ח) גת יסוב , סכר למ"ד
 השימוש

אויסקופה : (ו) וישום . לשון שמום :
 בטחורי' . הלחלת כרכסא מכת
 סנקב עכנרין נכנסין ושומטים בני
 מעיקן

מכלל יופי

(ו) וישום מן הכפולים , והפ"א בחירק , שלא להחלף עם עתידי הדגש מנחי
 הלמ"ד , בעפולים , כנוי להחתוניורה שאנו קורין טחורים , והכתיב לשון גבהורת ,
 כמו

צו לאסו . אונד מאן בראַסטע דויה
 לאדע דעם גאַטטעס ישראלס וועג .
 (ט) נאכדעם זיא הינגעבראַכט וואַר ,
 וואַר דורך דיא שטראַפֿע דעם עוויגען ,
 זערוור גראַסע בעשטירצונג איז דער
 שטאַט . ער שלוג דיא שטאַטלייטע =
 פֿאַן קליין ביז גראַס . עס זעצטען זיך
 איהנן נעמליך פֿייכטוואַרצן און היימליכע
 אָרטע . (י) זיא שיקטען דיא לאדע
 נאך עקרון . אַלס אַבער דיא לאדע
 גאַטטעס איז עקרון אַנקאַם , שריען
 דיא עקרונים אונד שפראַכען : זיא
 האַכען דיא לאדע דעם ישראלייטשן
 גאַטטעס צו מיר געבראַכט , מיך אונד
 מיין פֿאַלק אַויסצוברינגן . (יא) מאן
 שיקטע נון , לים אַללע אַבערן דער
 פּלשתיים צוואַמן קאַממען , אונד
 בשלאַם : שיקט דיא לאדע דעם
 ישראלייטשן גאַטטס וועג ; דאַס זיא און
 איהרן אָרט צוריק קעהרע , אונד ניכט
 מיך אונד מיין פֿאַלק טעדטע . דען דיא
 צערדיטונג דעם טאַדס נאַם איכרהאַנד
 אין דער שטאַט , דיא האַנד גאַטטעס
 לאג

באור

השימוש , וטעם יסוד כטעם לאתסוב כחלה
 ממטה למטה (במדבר ל"ו') שכיניו תסור
 ממטה זה למטה אחר . וכן ותסוב המלכה
 (מ"א ב' ט"ו) וכן כאן תסור מאשדוד לגת .
 והיא עשו זאת לדעת אס הארון הסב להם
 רעתם , או מקרה היא להם . (ט) וחהי
 יד ה' נ' , שער הכתוב : ותהי מהומה
 גדול בעי'ע"י שהי' יד ה' בהם . (יא) ויאמרו ,
 אותם שלחו לאסוף את סרכי פלשתי' התינונו בקהל ואמרו שלחו כו' .

אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבוּ אֶת־הָאֲרוֹן
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : (ט) וַיְהִי אַחֲרָיו
 הִסְבוּ אֹתוֹ וְתָהִי יַד־יְהוָה בְּעִיר
 מְהוּמָה גְדוֹלָה מְאֹד וַיַּךְ אֶת־
 אֲנָשֵׁי־הָעִיר מִקְטָן וְעַד־גְּדוֹל
 וַיִּשְׁתְּרוּ לְהַסְעֵפְלִים : (י) וַיִּשְׁלַח
 אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיְהִי
 כִּבּוֹא אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיַּעֲקֹר
 הָעֶקְרוֹנִים לֵאמֹר הִסְבוּ אֵלַי אֶת־
 אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַמְיִתָּנִי
 וְאֶת־עַמִּי : (יא) וַיִּשְׁלַחוּ וַיֵּאֲסֹפוּ
 אֶת־כָּל־סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ
 שְׁלַחוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיֵּשֶׁב לְמִקְוָמוֹ וְלֹא־יָמִיר אֹתִי
 וְאֶת־עַמִּי כִּי־הִיְתָה מְהוּמַת־מָוֶת
 בְּכָל־הָעִיר כְּבָדָה מְאֹד יַד־
 טחורים ק' האלהים

רש"י

מעייקן ויוזאין : (ט) וישתרו . כמו
 וישתר שהרי הוא בנוסורת כתובים שי"ך
 ונפורשים בלשון סמ"ך מכת בית
 הסתרים : (יא) מהומת מות . כל
 מהומ' על ידי דעם וזה חזיקן וירעם ה'
 בקול

אותם שלחו לאסוף את סרכי פלשתי' התינונו בקהל ואמרו שלחו כו' .
 (ב) במה

מכלל יופי

כמו עפל וכחן : (ט) מהומה , כענין שבר , וישתרו כתוב בסין , והי' קשה להם
 ממדה שהי' בגלוי [ומפני שראו סתרי הבורא ית' לקו במנוח בירת הסתרים :
 (יא) יד

הַאֱלֹהִים שָׁם: (יב) וְהַאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר לֹא-מָתוּ הֵכּוּ בַעֲפָלָיִם
וַתַּעַל שׁוֹעַת הָעִיר הַשָּׁמַיִם:

ו (א) וַיְהִי אֲרוֹן-יְהוָה בְּשֵׂדֶה
פְּלִשְׁתִּים שְׁבָעָה חֳדָשִׁים:

(ב) וַיִּקְרְאוּ פְּלִשְׁתִּים לְכַהֲנִים
וּלְקַסְמִים לֵאמֹר מַה-נַּעֲשֶׂה

לְאֲרוֹן יְהוָה רְחוּדֵינוּ בַמָּה
נִשְׁלַחְנָה לְמָקוֹמוֹ: (ג) וַיֹּאמְרוּ

אִם-מִשְׁלָחִים אֶת-אֲרוֹן אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֲלֵהֶם-שָׁלְחוּ אֹתוֹ רִיקָם

כִּי-הָשִׁיב תָּשִׁיבוּ לוֹ אֲשֶׁם אֲזוֹ
הַתְּרַפָּאוֹ וְנוֹדַע לָכֶם לָמָּה לֹא-

בטחורים ק' חסור

לאג זעהר שווער אויף איהר .
(יב) לייטע דיא ניכט אומקאממן ,
וואורדן מיט פייכטווארצן גפלאגט . אונד
דאז געשרייא דער שטאט שטיג ג'גן
היממעל .

ו (א) דיא לאדע דעס עוויגן וואר
אים גפילדע דער פלשתיים זיבען
מאנאטע . (ב) נון בעדיפן דיא פלשתיים
איהרע פריסטר אונד צויכרער , אונד

פראגטען : וואס זאלן וויר מיט דער
לאדע דעס עוויגען אנפאנגן ? צייגט אונס

אן , אויף וואס ארט וויר זיא אן איהרן
ארט שיקען . (ג) זיא זאגטן : ווען

איהר דיא לאדע דעס ישראליטישן
גאטטס וועגשיקט , מיסט איהר זיא

ניכט לעער וועג לאסען זאנדערן צוגלייך
איהר איין שולדאפפער ענטריכטן , דאן
ווערדעט איהר געהיילט ווערדען אונד

ערפאהרן , ווארום ויינע שטראפע נאך
ניכט

באור

רשי

ו (ב) במה , באיזה ענין נשלחנו שלא
יחרה אפו , וישב חריבו
ממנו (רש"י) . כי כבר הסכימו לשלחה , אך
שאלו מהכהנים העוסקים במשמרת כלי

קדשים , איך יתנהנו בשליח דבר קדוש
וטרא כזה . (ג) למה לא חסיר , כעת ,
ועודנו טונף אחכס אחרי שכבר הסכימתם

לשלחה , כי אין הדבר תלוי בשליח לבד , אלא
אף תשיבו אשם , לכפר אשמתכם , להכיף
ידכם בארון פלהים . ולדעת רלב"ג נראה

לפרט , ונודע כמואנודע , כלומר אז תרפאו ,
ואם לא ונדע לכס מדוע לא תסור ידו , כי
לא מאתו יבאה רעתכם . ותרגומו : (אדר

וועניגסטען

מכלל יופי

(יא) יד האלהים שם , לפי שהכח והגבורה ביד אמר על המכה יד :
ו (ג) תשיבו , כי ההוטא בהביאו קרבן הוא ככ"ח שמישיב חובו לבעליו :
(ד) לכלם